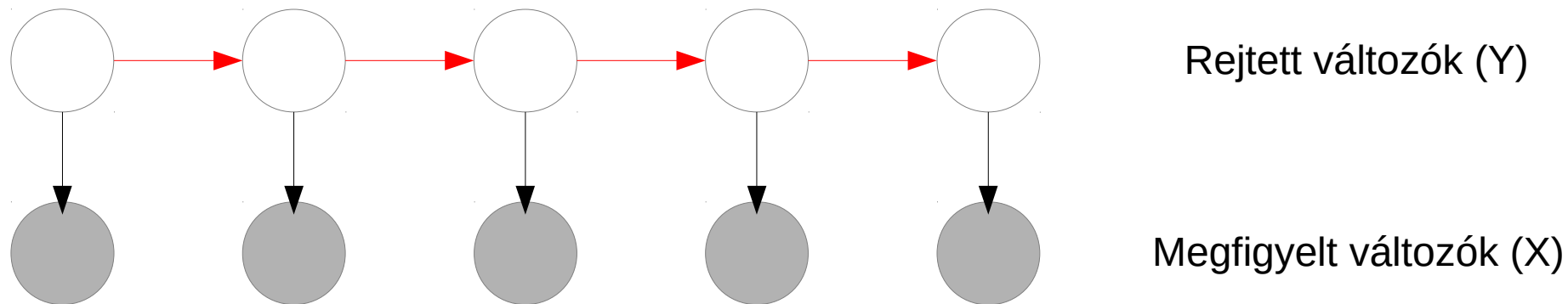

Brown klaszterek

Rejtett Markov Modell (HMM)

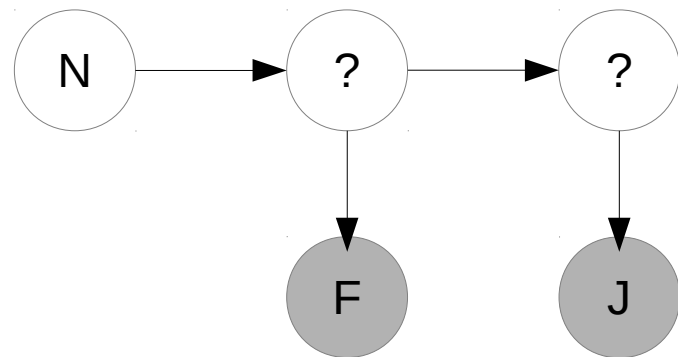
- Valószínűségi modell, amely az **állapotátmenet**, - és az emissziós valószínűségek~~ből~~ áll
  - Markov feltevés: az adott pillanat rejtett állapota csak a megelőzőtől függ
  - Segítségével a megfigyelt változókat leginkább megmagyarázni képes rejtett változókat határozhatjuk meg

HMM példa

- Tudjuk, hogy 2 napja napos idő volt, és a következő két napban forró, majd jeges teát fogyasztottunk. Milyen időjárás volt a legvalószínűbb az elmúlt 2 nap folyamán?

	Napos	Esős
Napos	0,8	0,2
Esős	0,3	0,7

	Forró	Jeges
Napos	0,1	0,9
Esős	0,6	0,4

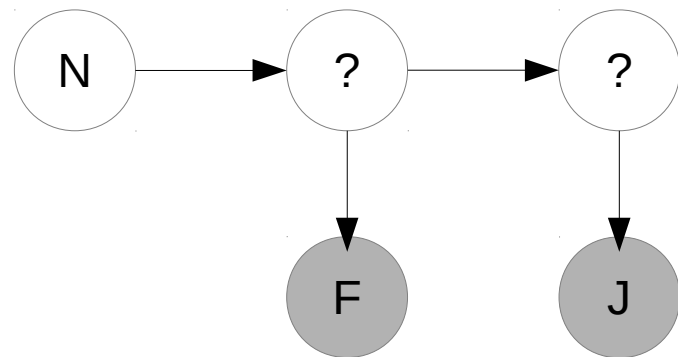

HMM példa

- Tudjuk, hogy 2 napja napos idő volt, és a következő két napban forró, majd jeges teát fogyasztottunk. Milyen időjárás volt a legvalószínűbb az elmúlt 2 nap folyamán?
  - $NN \rightarrow (0,8 * 0,1) * (0,8 * 0,9) = 0,0576$

	Napos	Esős
Napos	0,8	0,2
Esős	0,3	0,7

	Forró	Jeges
Napos	0,1	0,9
Esős	0,6	0,4

HMM példa

- Tudjuk, hogy 2 napja napos idő volt, és a következő két napban forró, majd jeges teát fogyasztottunk. Milyen időjárás volt a legvalószínűbb az elmúlt 2 nap folyamán?

– $NN \rightarrow (0,8 * 0,1) * (0,8 * 0,9) = 0,0576$

– $NE \rightarrow (0,8 * 0,1) * (0,2 * 0,4) = 0,0064$

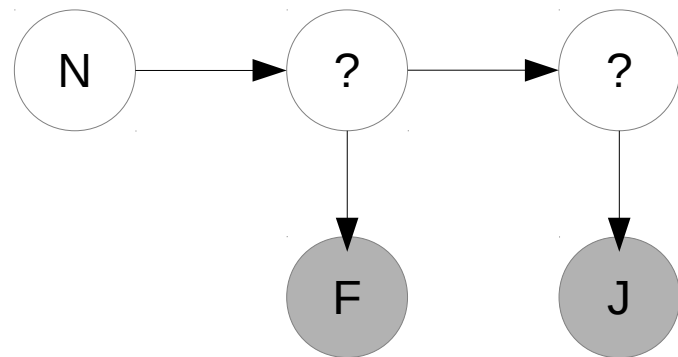
– $EN \rightarrow (0,2 * 0,6) * (0,7 * 0,9) = 0,0324$

– $EE \rightarrow (0,2 * 0,6) * (0,7 * 0,4) = 0,0336$

$\Sigma = 0,18$

	Napos	Esős
Napos	0,8	0,2
Esős	0,3	0,7

	Forró	Jeges
Napos	0,1	0,9
Esős	0,6	0,4

HMM feladatok – Tanítás

- Cél: a tanítószekvencia megfigyelését legvalószínűbbé tevő paraméterek meghatározása
  - Ha a rejtett változók ismertek (lennének), akkor egyszerű maximum likelihood módon elvégezhető
    - A rejtett változók azonban nem (legfeljebb részlegesen) ismertek
    - A szekvencia hosszában (l) és a lehetséges rejtett állapotok számában (H) exponenciálisan sok (H^l) lehetséges rejtett állapot szekvencia

HMM feladatok – Tanítás

- Cél: a tanítószekvencia megfigyelését legvalószínűbbé tevő paraméterek meghatározása
  - Ha a rejtett változók ismertek (lennének), akkor egyszerű maximum likelihood módon elvégezhető
    - A rejtett változók azonban nem (legfeljebb részlegesen) ismertek
      - Expectation Maximization (EM) algoritmus
    - A szekvencia hosszában (l) és a lehetséges rejtett állapotok számában (H) exponenciálisan sok (H^l) lehetséges rejtett állapot szekvencia
      - Dinamikus programozással kiküszöbölhető a H^l szekvencia explicit kiszámítása

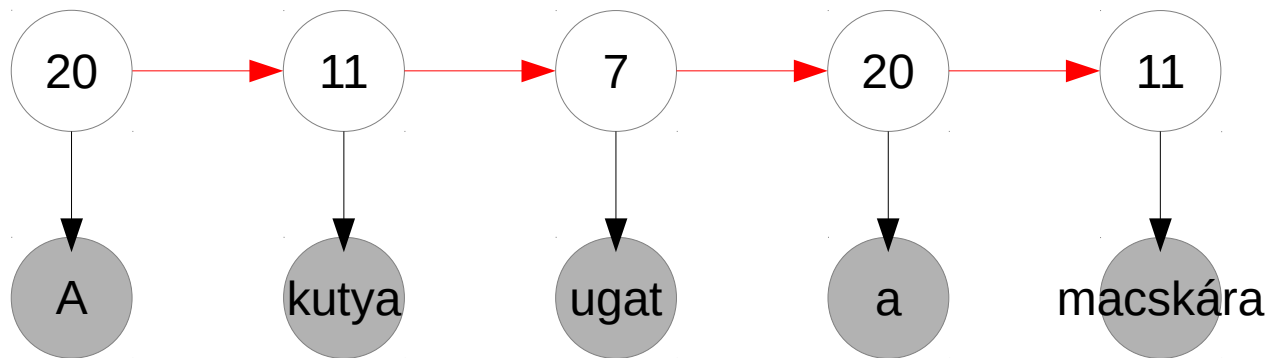
HMM feladatok – Inferencia

- Cél: a modell paramétereinek alapján a megfigyeléseket legjobban magyarázó rejtett állapotsorozat meghatározása
  - A szekvencia hosszában (l) és a lehetséges rejtett állapotok számában (H) exponenciálisan sok (H^l) lehetséges magyarázó rejtett állapot szekvencia
    - A tanítás során használthoz hasonló dinamikus programozási megoldás

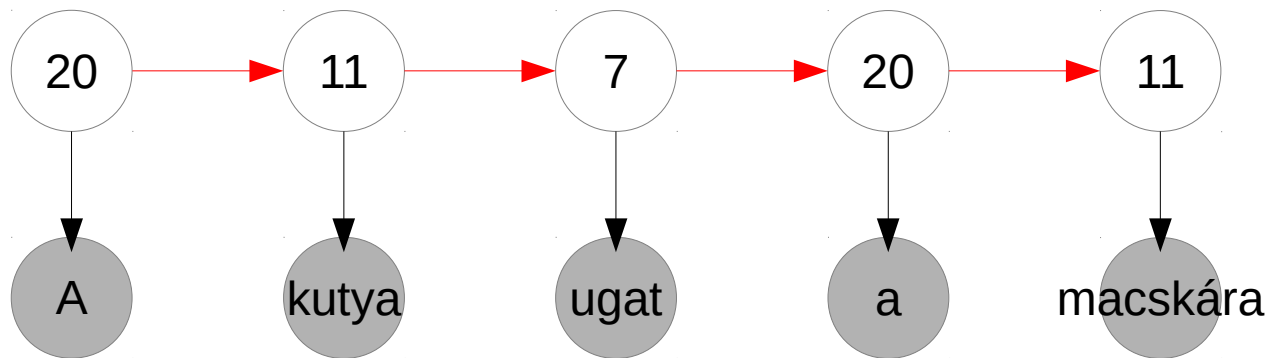
Brown klaszterezés

- Tegyük fel, hogy minden egyes korpuszban megfigyelt szót egy **rejtett** szóosztályok “generálják”
  - Pl. a {macska, kutya, egér, ...} szavakat egy adott (állatokhoz kötődő dolgokat összefogó) klaszter generálja

Brown klaszterezés

- Tegyük fel, hogy minden egyes korpuszban megfigyelt szót egy **rejtett** szóosztályok “generálják”
  - Pl. a {macska, kutya, egér, ...} szavakat egy adott (állatokhoz kötődő dolgokat összefogó) klaszter generálja

Lényegében egy HMM-el van dolgunk!

Brown klaszterek kiértékelése

- Egy adott B : szó $\rightarrow$ klaszter hozzárendelés minőségét a megfigyeléseink log-likelihoodjával jellemezhetjük
  - A szavak klaszterezése áttételesen kihat az emissziós és tranzíciós paraméterek értékeire

$$\begin{aligned}\text{Minőség}(B) &= \sum_i \log e(w_i | B(w_i) * t(B(w_i) | B(w_{i-1}))) = \dots = \\ &= \sum_b \sum_{b'} p(b, b') [\log p(b, b') - \log p(b) - \log(b')] - H(w) \\ &= MI(B) - H(w)\end{aligned}$$

Brown klaszterek kiértékelése

- Egy adott B : szó $\rightarrow$ klaszter hozzárendelés minőségét a megfigyeléseink log-likelihoodjával jellemezhetjük
  - A szavak klaszterezése áttételesen kihat az emissziós és tranzíciós paraméterek értékeire
  - $$\begin{aligned}\text{Minőség}(B) &= \sum_i \log e(w_i | B(w_i)) * t(B(w_i) | B(w_{i-1})) = \dots = \\ &= \sum_b \sum_{b'} p(b, b') [\log p(b, b') - \log p(b) - \log(b')] - H(w) \\ &= MI(B) - H(w)\end{aligned}$$

vagyis a klaszterek kölcsönös információtartalmának és a szavak entrópiájának (B -től nem függő) összege

Egyszerű algoritmus

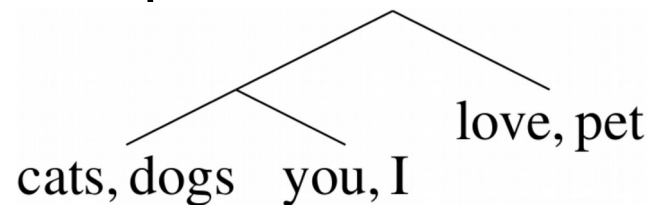
- Mind a $|V|$ szóalak kerüljön egy külön klaszterbe
- $|V|$ -c összevonást végrehajtva alakítsunk ki c klasztert
  - Egy összevonás során mohó módon egyesítsünk két klasztert úgy, hogy $\text{Minőség}(B)$ a legjobban nőjön
- Naív implementációja $O(|V|^5)$
  - Még a hatékony verziója is $O(|V|^3)$, ami a gyakorlatban túl lassú

Hatékony algoritmus

- Vegyük a c leggyakoribb szót, tekintsünk mindegyikre önálló klaszterként
  - Egy lépésben c klaszterből válasszuk ki azt, amelyik a $\text{Minőség}(B)$ mutatót a legnagyobb mértékben növeli
  - Az összevonást kompenzálандó, a gyakoriság szerint következő szót vegyük föl egy új klaszterként, majd vonjunk össze újra

Hatékony algoritmus

- Vegyük a c leggyakoribb szót, tekintsünk mindegyikre önálló klaszterként
  - Egy lépésben c klaszterből válasszuk ki azt, amelyik a $\text{Minőség}(B)$ mutatót a legnagyobb mértékben növeli
  - Az összevonást kompenzálандó, a gyakoriság szerint következő szót vegyük föl egy új klaszterként, majd vonjunk össze újra
- $|V|$ - c iteráció után a teljes szótárt földolgozzuk
  - Összességében $O(|V|c^2 + n)$ művelet, ahol n a korpusz mérete
  - Hierarchiát fogunk kapni

Példa Brown klaszterek

- Magyar Twitterről Percy Liang implementációjával kinyerve
cluster path 0110110010   **cluster path 110010111010**

490 words, 14,612 tokens [freq](#) [alpha](#) [suffix](#)

Words in frequency order

1	ülföld	1,196
2	megnövekedett	930
3	áció	461
4	ép	424
5	ülföldifoci	337
6	ácsony	328
7	ékelyföld	327
8	átokközt	314
9	ánsok	307

37 words, 13,219 tokens [freq](#) [alpha](#) [suffix](#)

Words in frequency order

1	akit	3,231
2	amire	1,889
3	amiért	1,650
4	amiket	1,622
5	akivel	1,030
6	akiket	932
7	amiről	799
8	akikkel	309
9	akire	289

Példa Brown klaszterek

- Magyar Twitterről Percy Liang implementációjával kinyerve
cluster path 0110110010 **cluster path 110010111010**

490 words, 14,612 tokens [freq](#) [alpha](#) [suffix](#)

Words in frequency order

1	ülföld	1,196
2	megnövekedett	930
3	áció	461
4	ép	424
5	ülföldifoci	337
6	ácsony	328
7	ékelyföld	327

^[01101011110](#) (522)

^[011010111110](#) (400)

^[011010111111](#) (400)

37 words, 13,219 tokens [freq](#) [alpha](#) [suffix](#)

Words in frequency order

1	akit	3,231
2	amire	1,889
3	amiért	1,650
4	amiket	1,622
5	akivel	1,030
6	akiket	932
7	amiről	799

Tune Your Brown Clustering, Please (Derczynski et al., 2015)

- **Avoid default values of c**
- A big corpus helps more than a large c
  - Caveat: big corpus & small c can be a bad combination
- If path information matters → increase c as much as possible
- Try random search for c , weighted away from extreme values

Összefoglalás

- Brown klaszterekkel koherens szemantikus csoportokba tudjuk rendezni a szóalakokat
  - A ritka szóvektorokhoz hasonló eredményt ad azzal a különbséggel, hogy egy szó egy fix klaszterbe tartozik
- A kialakuló hierarchia alapján beszélhetünk a klaszterek részleges hasonlóságáról (az átfedő prefixek mentén)